

cacions de Ronjat (*Gramm. Ist. Prov. Mod.* II, 380) i Huonder. Veig una comprovació d'aquest concepte en el fet que en altres parlars gascons s'elimina també la *ž*-inicial d'altres mots on hi havia d'haver seqüències anàlogues: per 'ginesta' es diu *apęstę* en una part de les Landes (n.º 82 a 88 de l'Atlas de Millardet, mapa 231), bearnès muntanyenc *gneste* (Lespy-R.) en lloc de *yęste* (*yęste*) que hauríem d'esperar; Gers *gnębre* (Cénac), bearn. muntanyenc *gniebrę* (Lespy, TdF) 'ginebre' (JENIPERUS).

Una part de les llengües romàniques han mantingut formes més conservadores, incloent-hi no sols l'it. *gingiva*, cast. ant. *enzi(v)a* (modern *encia*, tractament allà normal), sinó també el ross. *gingiva* (Saisset, *Catal. d. R.*, 145), forma que també trobem en OPou (*TbPu.*, 152). I Luixon *žųęęo* (RLR XLVII, 137).

DERIV.: *Genival. Genivat. Genivera. Genivó. Genivot* [princ. S. XIX, *FebrCard.*] aquest mot menorquí seria «malaltia de la boca del cavall» (*AlcM* sense cita) però com que *FebrCard.* solament defineix «haba; lampas ou fęve; fabarius tumor» sense referir-se a cavalls em pregunto si no es tracta del favisme, la gran malaltia endèmica de Men. i de les «irritacions cutànies» (o tumors?) que causa (veg. *FAVA*).

¹ Gartner ja va indicar que era per dissimilació, Schorta i Huonder admeten en part altres factors, però ajudant-hi la dissimilació.

Genivell, V. *genoll* *Genivera, genivot*, V. *geniva*

Genolí (Lab. 1839; *DFgra.*), veg. cast. GENOLÍ (DCEC). I cf. *genolita* (*AlcM*; no *Dfa.*, Lab. ni *SLit. Costa*).

GENOLL, del ll. *genūcŭlum*, diminutiu del ll. *genū* id. □ 1.ª doc.: S. XIII, en les *Grans Cròniques*.

«Quant lo cavaler fo denant la emperadriu, devalá de son caval e ficá los *genols* en terra, e dix-li que agués mercé d'él, que falsament e desleyal avien dit d'ela so que-n avien dit», Desclot (§ 9, *NCL.* II, 56.23). «Nós anam assetjar Múrcia e --- enviam là ins la exea ab un sarraý, e que dixés al algutzir que exís a Nós, que Nós volíem parlar ab ell, per ben d'ell e d'aquels de la vila --- e ells vengren e saludaren-nos, e ferbaren-nos los *jonols* davant e besaren-nos la mà; e faemlos tots exir de casa sinó tan solament ells e N'As-truch, juheu, qui era trujaman; e dixem-los ---», Jaume I (*Cròn.*, § 437, Ag. p. 442.6f.). La forma assimilada es troba també en alguns altres clàssics medievals: «elles meten tot lur estudi en trobar guisa novella e pomposa --- ab los perfils de les aljubes de vairs purats o arminis, e que-ls comencen als *jonolls* e en rosseguen dos palms per terra, a denotar que de major honor són dignes que-ls hòmens de ciència, qui aquelles solen portar sobre los caps», *BMetge* (*Somni III*, *NCL.*, 109.24).

D'altra banda, però, la forma avui normal, o poc variada, és també la que ja predomina en els clàssics: «--- de guisa stirava lo fenèvol que gran res n'i havia

ferits d'aquels de dins --- e don Pero Gómeç viu que-l castel se perdia, lo qual tenia per son senyor; e --- l'espaa en la mà, parà-s en lo portell axí com a hom qui esperava més la mort que la vida --- e pel pols, que era gran, de la terra que havia moguda el fenèvol, entrà-sse-n bé tro als *ginols*: e durà la batayla, que no pujá negú ---», Jaume I (§ 15, 24.2f.); «dix la Comtessa, qui donà de *genolls* en terra: Senyor, en gràcia e mercé demane a vostra senyoria ---», «ab gran cuyta, a peu, ella anà hon era lo Rey: e donant dels *genolls* en la dura terra, ab veu piadosa fé principi a paraules de semblant stil ---», JoMartorell (Ag. I, 51, 60 i sovint en igual forma a la seva obra).

Força exacta és la síntesi de les variants que indica «Un Vallesà» (al *BDLC* VI, 292): «a Barcelona *junóll*, *ajunólla't* i *ajunallar-se* <o sigui *ęžunęłársę*>; al Vallès, Plana de Vic i altres punts, *junóy*, *ajunóya't* i *ajunayar-se*; i a l'Empordà, *junèy*, *ajunèya't* i *ajunayar-se*». ¹ És a dir: hi ha assimilació vocàlica *e-ó* > *o-ó* en el primitiu i a les formes rizotòniques del verb, la vocal tònica *ó* imposant-se a la pretònica més feble; i, quan totes dues són igualment febles (en les formes arritzotòniques), s'interverteixen les dues vocals pertot *-e-o* > *-o-e-*; a l'Empordà, però, sorgeix una forma analògica que unifica (a contra-corrent de la fonètica històrica) el vocalisme de totes les formes: *žunęj*, *s ęžunęęę*, *ęžunęyársę*. No cal pensar en un prolongament de la variant llatina GENICULUM, no sols perquè fóra una supervivència, inaudita en romànic, en una forma peculiar del Baix Empordà, i estranya fins a la resta dels parlars cat., sinó perquè així esdevindria inexplicable la *o* (= *u*) de la primera síl·laba.

Així com l'assimilació vocàlica *e-ó* > *o-ó* s'ha imposat modernament en la llengua comuna de la major part de les nostres terres (*fonoll*, *rodó*, *forroll*, *-olla*, *torrons* etc.), en el cas present la llengua escrita ha restat fidel fins avui tenaçment fidel al vocalisme etimològic, a desgrat del fet que la pronúncia amb *žuz* és, si fa no fa, universal en els parlars centrals del català: bé es pot dir que ningú no gosaria pronunciar *žęnół* a Barcelona ni enlloc del domini oriental, sense por de provocar un somriure o de ser titllat de pedant.

Probablement el fet s'explica perquè en aquest cas el canvi vocàlic hauria exigit alterar alhora la lletra inicial del ll. *genū*, reforçada encara per les llengües germanes, fr. *genou*, it. *ginocchio*, oc. *genolb*. El fet és que els escr. Renaix. no han vacillat a continuar servint-se de la forma antiga en llurs escrits: «--- sols per no veure lo quadro funerari, / d'espatlles s'hi mig-gira, y al terbolí y trontolls, / rodant-li 'l seny en tèrbol, fantasiós, desvari, / se'n va, esvanida y sòpita, per terra, de *genolls*», «entra'l náufrec al místic oratori, / y fent d'un aspre tronc reclinatori, / cau als peus de l'Imatge de *genolls*», «tu sola dorms, embriaga, de l'Occident oh reyna: / žno't sents desfer a troços, l'abim glatint-te ensemps? / no veus al cel un glavi de foc que's desenveyna? / Cau de *genolls* y prega, mes ay, no hi ets a temps!», *Atl.* (228, 34.118).

Un parell de curioses accs. translafícies. Peça del costellam de la nau, d'on es manllévá el cast. *genol*